

FOTOGRAFIES: RAMON MARTÍNEZ-VIDAL

Aspecte de la plana de Cerdanya amb la Tosa i el Moixeró al fons. Les pastures i conreus de la plana palesen un perfecte equilibri entre el poblament humà i l'entorn natural, amenaçat en l'actualitat per la construcció massiva de segones residències.

La Cerdanya, de la vida pagesa a la massificació

RAMON MARTÍNEZ-VIDAL

La Cerdanya, unitat fisiogràfica i comarca natural per excel·lència, presenta avui dia unes perspectives en tots els àmbits que difereixen notablement de les de fa tan sols cinc anys. En efecte, el túnel del Cadí ha estat el causant d'un capgirament de plantejaments pel que fa a l'activitat econòmica dels habitants de la comarca que, tot i que ens trobem en una etapa de desigual desenvolupament turístic, s'està duent a terme a un ritme considerable, la qual cosa fa que la possibilitat d'una futura massificació s'albiri com el principal problema a combatre, tant pel que fa referència a la conservació de l'entorn

com a un desenvolupament econòmic harmònic i equilibrat. Aquest és el denominador comú de la planificació a tot nivell de qualsevol organisme administratiu cerdà, com ho és també, en major o menor grau, a la resta de comarques de l'Alt Pirineu.

L'entorn cerdà és fàcil de descriure: una ampla vall tancada per muntanyes al nord i al sud. A principi de segle el fons de la vall era una plana majoritàriament cerealista, on la producció d'herba es dedicava exclusivament als bous i altres bèsties de càrrega. La introducció de vaques frisones i l'establiment de lleteries (a la Seu, Puigcerdà

i en un principi també a Bellver) potenciaren la disminució dels cereals en profit dels prats dedicats a dall i/o pastura. La producció de llet, la vida pagesa en definitiva, ha estat la base exclusiva de la Cerdanya fins fa ben poc. L'activitat a la muntanya s'ha centrat en les pastures temporals estiuenques —on s'ha produït la transició d'ovelles a vaques i, entre aquestes, de brunes-alpines i frisones— i l'aprofitament dels boscos. Aquest esquema general comparteix avui en dia el lloc amb l'activitat turística i, tal com dèiem abans, d'una manera desigual, amb una part oriental de la comarca on el canvi és més evident.

El marc geogràfic perfilat anteriorment serà la base d'aquesta discussió sobre el medi a la Cerdanya. Considerarem, per tant, la plana i la muntanya i, en aquesta, la solana (part axial) i la baga (serres de Moixeró i Cadí).

La plana

L'aspecte de la plana cerdana palesa l'acció del poblament humà des de temps molt antics. Així, a banda i banda del Segre s'estenen prades i closques que conserven restes de la primigènia vegetació de ribera a les tanques o cledes. Sols en algunes zones concretes resten certes extensions de verneda contínua. Més externament respecte de l'eix del riu se situen dues terrasses sedimentàries ocupades per camps de secà on hom cultiva cereals i farratgeres (trepadella i alfals). Aquestes terrasses confronten amb les parts externes de les serralades de la baga i la solana. La plana conté, per tant, una diversitat de biotops agrícoles que va des dels prats humits de vora el Segre fins als cultius de secà, amb vegetació arbòria esparsa en tot el conjunt. Aquest sistema és enriquit encara per l'existència d'ermes i petites feixes actualment abandonades, sobretot a les parts altes dels turons que aquí i allà trenquen el relleu de la plana.

Podem descriure, de forma esquemàtica, els valors naturals més significatius de la plana, abans d'entrar en consideracions sobre la gestió d'aquest espai:

—Els ambients fluvials, actualment molt localitzats, on es conserven llits de riu encara no alterats. Són d'especial interès aquells trams on resten encara basses i petites llacunes naturals on es desenvolupen canyissars. La poca extensió actual d'aquests hàbitats fa que siguin el reducte per a comunitats vegetals i animals únics a la comarca. És aquí on, a part de les comunitats vegetals fluvials, hom encara pot veure

certes espècies d'aus lligades als cursos d'aigua, tant en època de cria com de migració: anàtides, polla d'aigua, blauet, berrat pescaire, xivita, xivitona, corriol petit...

—Les vernedes, també residuals, que avui dia es localitzen en petites taques que són l'únic testimoni d'un bosc de ribera que temps enrere ocupava grans extensions.

—Els erms abandonats i les pastures montanes dels turons. La continentalitat de la Cerdanya fa que aquests hàbitats presentin nombroses singularitats florístiques (vegeu FONT I CASTELL, X.: «Estructura, Tipologia i Ecologia de les pastures montanes de la Cerdanya». Institut d'Estudis Catalans. Arxius de la Secció de Ciències, LXXXVIII. Barcelona, 1989). Aquests ambients presenten igualment espècies animals singulars, com ara el torlit o l'arpella pàl·lida.

—El conjunt de conreus, tant de rec com de secà, els quals, voltats per tanques arbrades, ofereixen una diversitat estructural afegida als valors intrínsecs d'aquestes comunitats (flora d'annuals característica, diversitat ornitològica...).

La Generalitat de Catalunya, pel decret 123/1987 de 12 de març de 1987, declarà Reserves Naturals Parcials les zones de Segre-Prullans, Segre-Isòbol i la Llosa, corresponents a dos trams disjunts del Segre i tot el riu de la Llosa, afluent de l'anterior. La figura de Reserva Natural Parcial fou creada amb l'objectiu de protegir certes espècies animals en perill d'extinció a Catalunya. En el cas de les reserves esmentades es tractava de protegir la població de llúdriga, la qual cosa suposa necessàriament la protecció integral de l'entorn fluvial. Malauradament, sembla que actualment aquesta espècie ja no és present almenys en alguna de les zones

Alguns trams del Segre són els darrers indrets on existeixen interessants comunitats vegetals i animals de ribera a Cerdanya.

on abans habitava a Cerdanya. Cal reconèixer la dificultat que representava acollir aquestes zones sota una figura de protecció més restrictiva, donada la poca acceptació que aquestes disposicions tenen en els municipis afectats. En efecte, ha estat força difícil limitar els usos que els veïns feien del riu i que en aquest cas es refereixen principalment al moviment de terres dels marges, amb finalitats extractives o no. Malgrat tot, seria convenient almenys un replantejament de la figura de Reserva Natural Parcial que limités al màxim la intervenció humana —com ara la caça, la pesca o el lliure accés amb vehicles motoritzats dins les zones afectades. Si es tracta de salvar espècies que estan a punt de desaparèixer al nostre país, caldria actuar amb urgència.

Dos turons cerdans poden gaudir d'un cert grau de protecció en un futur no massa llunyà: el tossal d'Isòvol i el tossal d'Olopte. Les petites feixes que anys enrere eren cultivades en aquests indrets estan avui en dia abandonades i els ramats d'ovelles no són tan abundants com fa un temps. Tot això sembla indicar que no ha d'haver-hi cap problema per a la protecció de les pastures montanes pròpies d'aquests tossals. Ara bé, una nova activitat associada a l'increment del sector de la construcció a la comarca —l'extracció d'àrids i les pedreres— es presenta com el principal element de degrada-

ció paisatgística al conjunt de la comarca, i és en aquests turons en particular on actualment ja es duen a terme aquests tipus d'extraccions.

És òbviament a la plana on millor s'observen els canvis que l'increment de l'activitat turística ha introduït en el paisatge. La construcció de segones residències, com ja hem comentat, ha pres gran impuls sobretot a la part oriental de la comarca, i és en aquesta zona on s'han produït els majors desgavells urbanístics. Així, el pla de Tartera és ocupat actualment per una gran urbanització i molts pobles d'aquest sector veuen com, cada cop amb més freqüència, els prats i camps són substituïts per xalets i apartaments. Els plans urbanístics de cada municipi regulen en principi que el creixement dels nuclis de població es faci d'una manera ordenada i racional. Malgrat tot, l'esmentada urbanització continua creixent al bell mig de la plana i cada vegada són més freqüents els projectes de construcció de gran nombre d'habitatges que amenacen de massificar l'entorn rural. Actualment comencem a patir a Cerdanya els primers efectes derivats de la massificació, com són l'eliminació de les deixalles, l'eutrofització d'alguns petits torrents propers a certes urbanitzacions —com és el cas del riu de la Molina i els seus afluents, que baixen des de les zones de la Molina i la Masella— i fins i tot la manca d'aigua durant els estius especialment secs. Tots els pobles disposen d'un abocador municipal, de manera que ens trobem amb molts abocadors dispersos per tota la comarca. Sembla que s'ha aturat un projecte del Consell Comarcal pel qual es pretenia centralitzar tots aquests abocadors en un o dos de grans situats en indrets que, finalment, no es van determinar.

Un altre aspecte relacionat amb l'activitat turística és el projecte de possible ampliació o bé remodelació de l'actual aeròdrom, sobre el qual s'ha de pronunciar el Consell Comarcal. Una eventual ampliació i adequació per a rebre vols comercials suposaria, d'una banda, greus perjudicis pel poble de Sanavastre, situat al entorn de l'aeròdrom i, d'altra banda, la desaparició de diverses hectàrees de conreus i vegetació de secà per donar cabuda a l'ampliació de la pista. A part del valor agrícola de la zona per a conreus cerealistes, cal destacar que hom hi pot trobar encara els escassos exemplars de torlit (*Burhinus oediconemus*) i arpella pàl·lida (*Circus cyaneus*). Evidentment, seria desitjable que l'actuació sobre l'aeròdrom es limités a una simple millora de les instal·lacions que fes rendible l'actual ús esportiu que se'n fa.

Un dels últims
ambients
humits de la
comarca.

La muntanya

A Cerdanya podem diferenciar dos grans grups de formacions de muntanya. Al nord de la comarca se situa la part pirinenca axial, formada pels massissos del Carlit, Puigpedrós i, en el límit occidental, els pics de la tosa plana de Lles, Perafita i Monturull. La comarca és limitada pel sud per les serralades del Cadí, Moixeró i el massís de la tosa d'Alp, el qual, limita a la collada de Toses, amb el del Puigmal. Aquests dos grans grups formen, respectivament, el muntanyam de la solana i de la baga, clarament diferenciats per llurs característiques naturals i fins i tot per les figures de protecció que hom els aplica.

La solana

El poblament humà a la part solellada de la Cerdanya és molt antic i sempre ha estat, lògicament, més nombrós que a la baga. Els grans ramats d'oví que temps enrere pasturaven per aquestes muntanyes i l'aprofitament dels boscos durant molt de temps es palesen actualment en el paisatge de la solana. Malgrat la recuperació dels boscos associada a la crisi de l'alta muntanya, la desforestació és la característica més distintiva, fins i tot a les parts més altes. Així, els boscos caducifolis de l'estatge montà són inexistents, i fins i tot les pinedes de pi roig són escasses i esparses. Els boscos de pi negre, els més enlairats en el conjunt d'estatges forestats, estan igualment molt malmesos per la intensitat d'extracció de fusta, la qual es continua produint actualment a bon ritme. És així com els millors boscos que quedaven aquests últims anys —els del terme de Lles— són explotats anualment amb una intensitat que fins i tot els ha fet perdre, en molts indrets, el caràcter de comunitat forestal. Aquesta degradació de les comunitats vegetals es reflecteix igualment en el poblament faunístic i, d'aquesta manera, ens trobem que les poblacions de gall fer i picot negre —dues aus que podem considerar com a indicadores de la qualitat dels boscos— són escasses en el primer cas i inexistents en el segon, almenys com a nidificant.

Els factors fins ara descrits fan que siguin els prats subalpins i l'estatge alpí els únics ambients que conservin llurs característiques naturals. Aquests prats i la part alta dels boscos formen part de la Reserva Nacional de Caça de la Cerdanya-Alt Urgell, la qual s'estén cap a ponent dins els límits d'aquesta última comarca. L'isard —l'espècie més carac-

Adonis vernalis, ranunculàcia latesarmàtica de floració primerenca als tossals de la plana cerdana, on existeix l'única població de Catalunya i una de les poques de la Península.

terística en totes les reserves pirinènques— té, però, escassos efectius. Aquest fet concret es veu agreujat per la circumstància que aquesta reserva limita amb Andorra, país on la legislació de caça no afavoreix precisament el manteniment racional de les poblacions de les espècies animals, cinegètiques o no.

Els prats alpins i subalpins, com dèiem, són la part més ben conservada del muntanyam de la solana. És aquí on la Cerdanya té els seus únics estanys d'alta muntanya, com ara els de Malniu, la Pera, l'Orri i Montmalús, al voltant dels quals se situen interessants comunitats vegetals de mullera. La perdiu blanca, l'ermíni i la marmota —aquesta última no autòctona, sinó arribada de França a partir d'una reintroducció— tenen en aquestes zones els seus únics refugis en el conjunt de la comarca. Malgrat que afortunadament no existeix encara cap pista d'esquí alpí a la zona, altres són els factors massificadors que amenacen amb la degradació d'aquest entorn. Els estanys esmentats anteriorment actuen com a centre d'atracció turística, sobretot a l'estiu. Especialment greus són els casos dels estanys de la Pera (terme de Lles i Aràns) i de Malniu (terme de Meranges), on la construcció de pistes fins als mateixos llacs permet que hi arribin gran nombre de vehicles, tant tot terreny com turismes. A més, l'acampada hi és permesa, amb la qual cosa s'arplega una autèntica gernació al bell mig dels prats i vores dels estanys, amb els consegüents problemes d'acumulació de deixalles i degradació de les pastures que això comporta. Seria desitjable que, com a qualsevol altre indret d'ús turístic, el punt d'atracció no fos directament accessible amb vehicle, la qual cosa afavoriria, sens dubte, la conservació del medi.

A la solana, però, existeixen pistes d'esquí nòrdic: les de Lles i les d'Aràns. A més, l'Ajuntament de Guils pre-

L'arpella pàl·lida (*Circus cyaneus*) disposa actualment de molt poques localitats de cria al nostre país, una d'elles a la Cerdanya.

JULI GARCIA-DAUSA

L'extracció de fusta ha estat sempre molt intensa als boscos del muntanyam axial de la comarca. Els mètodes d'extracció comporten greus problemes erosius.

tén crear-ne unes en el seu terme. Aquesta modalitat esportiva ha resultat, en alguns casos, una excel·lent via per reactivar l'economia d'alguns municipis de muntanya d'una manera força més racional que l'establiment de pistes d'esquí alpí. Tot i així, quan, com hem vist, el medi ja està força afectat per altres circumstàncies, aquesta última s'afegeix com un altre factor de degradació més, especialment greu si tenim en compte que no fa més que perllongar la massificació a tot l'any. Considerat, per tant, el conjunt d'activitats que es duen a terme en els boscos de la solana, no és sorprenent, per exemple, la migradesa de les poblacions d'animals forestals.

En el conjunt de medis muntanyencs que estem comentant cal destacar la vall de la Llosa —situada en els termes de Lles i Prullans— com l'espai natural més ben conservat. Això no vol dir que els seus boscos no palesin en alguns punts els efectes d'una desforestació abusiva, però, com a mínim, el mantell forestal és més continu i manté encara certa qualitat. El riu de la Llosa, que dona nom a la vall, conserva interessants comunitats de ribera i, com ja s'ha comentat, fou declarat Reserva Natural Parcial per a la protecció de la llúdriga. Aquesta reserva comprèn la totalitat del riu, des del seu naixement fins pràcticament el punt on conflueix amb el Segre, és a dir, uns 17 quilòmetres. Des de ja fa uns anys existeix el projecte de construir dues minicentrals hidroelèctriques a la part baixa d'aquest torrent. Aquesta iniciativa, que sembla que anirà endavant, suposaria, a part de l'impacte paisatgístic, un greu perjudici per a la població de llúdriga, la qual veuria degradat el seu hàbitat i anul·lada la possibilitat de realitzar des-

plaçaments estacionals al llarg del curs del riu.

Finalment, comentarem l'existència d'un avantprojecte realitzat per iniciativa dels comuns andorrans que limiten amb la Cerdanya per construir un túnel que enllaci Andorra pel sud-est amb l'Estat espanyol, és a dir, amb el túnel del Cadí i Barcelona. Una de les possibilitats que es preveuen és la de fer l'accés precisament per la vall de la Llosa. Aquesta iniciativa sembla actualment molt irrealitzable, donada la magnitud del pressupost necessari per dur-la a terme i també pel fet que el túnel del Pimorent serà una realitat d'aquí a pocs anys, la qual cosa facilitarà l'accés a Andorra pel pas de la Casa. Cal tenir en compte, però, que un túnel que enllacés Andorra directament amb la Cerdanya —sigui per la Llosa o bé per la zona de la tosa plana de Lles— seria ben vist pels ajuntaments dels municipis afectats: Lles, Prullans i Bellver.

La baga

L'any 1983, per decret del 15 de juliol, la Generalitat de Catalunya creava el Parc Natural del Cadí-Moixeró, el qual comprèn les serres del Cadí i Moixeró, el massís del Pedraforca i gran part dels de la tosa d'Alp i Puigllançada. Aquest conjunt muntanyós s'estén per les comarques de la Cerdanya, l'Alt Urgell i el Berguedà, amb una superfície total de 41.342 hectàrees. Tenim, per tant, que la pràctica totalitat del muntanyam de la baga està inclosa dins l'entorn del Parc. A més, tota aquesta zona i les serres del Verd i del Port del Comte constitueixen, des de 1966, la Reserva Nacional de Caça del Cadí.

L'estatge alpi de la solana presenta ambients únics a la comarca, com ara els estanys de muntanya. El fàcil accés amb vehicle a aquests indrets provoca la lenta degradació del medi.

La figura de Parc Natural, no tan restrictiva com la de Parc Nacional, intenta fer compatible la preservació de l'entorn ecològic amb el desenvolupament racional de les poblacions afectades. És a dir, hom intenta planificar d'una manera adient l'explotació dels recursos naturals a través d'uns sistemes de gestió que tinguin en compte la conservació dels valors naturals de l'entorn. Això comporta, com veurem, no pas pocs problemes a l'hora d'aplicar una planificació sobre el conjunt d'activitats que hom desenvolupa dins l'àrea protegida.

L'aspecte de la baga contrasta força amb el de la solana. Aquí els boscos es conserven molt millor, tant pel que fa al total de superfície que ocupen com al seu estat. Tot i així, els boscos de planifolis també han desaparegut, restant tan sols algunes taques esparses de roureda de roure martinenc, moltes d'elles de propietat particular. És a l'altura d'aquests boscos planifolis on se situen els poblaments humans, l'activitat dels quals ha convertit els medis forestals en pastures. L'abandonament de les feixes més enlairades ha facilitat la instal·lació de pinedes secundàries de pi roig en els indrets primitivament ocupats per rouredes.

Per sobre del nivell dels pobles se situen les pinedes de pi roig, avetoses i boscos de pi negre. Cada municipi o entitat local menor gestiona els boscos del seu terme, de tal manera que cada any se'n treu fusta. Aquestes tales anuals són supervisades per l'equip tècnic del Parc Natural, el qual intervé en la tria de parcel·les i els arbres a tallar i ha de donar el vist-i-plau perquè es dugui a terme la intervenció. Els ingressos derivats d'aquestes explota-

cions són força importants per als pobles, ja que és a partir d'aquí com gestionen llurs millores en infraestructura i serveis públics. Aquestes actuacions tan sovintejadades han fet no sols que ja no quedi cap superfície de bosc que no hagi patit la intervenció humana, sinó que en alguns indrets la degradació hagi estat realment important. Així, zones com la mata Negra o el vessant occidental de penyes Altes presenten encara actualment àrees completament desforestades, record dels mètodes d'estassada utilitzats arreu ja fa alguns anys, amb anterioritat a la creació del parc. A partir d'aquesta data les intervencions sobre els boscos s'han dut a terme d'una manera molt més racional, tot i que amb la mateixa freqüència. Això és així perquè són els municipis els que decideixen efectuar les intervencions, de les quals depenen, com ja hem comentat, per a llurs necessitats més bàsiques. L'única forma d'aturar una subhasta de fusta, d'acord amb el

La crisi de l'alta muntanya ha fet minvar els ramats i pot portar a la desaparició de la pagesia si no s'intervé de manera adequada per reequilibrar els diferents sectors.

que representa la figura del Parc Natural, és pagar-la, és a dir, indemnitzar l'ajuntament corresponent a canvi que la tala no es dugui a terme. Això és el que s'ha fet durant aquests anys per evitar estassades en comunitats forestals d'especial interès, com ara els boscos de pi negre o bé zones de nidificació de gall fer o picot negre. Ara bé, aquest mètode no és prou efectiu donada l'assignació pressupostària del parc i, així, cada any sols es poden evitar una o dues subhastes quan, de fet, se'n fan moltes més. Aquesta és una conseqüència lamentable de l'escàs pressupost destinat a l'espai natural més gran de Catalunya, que és inferior al dels altres parcs naturals catalans.

Tanmateix, creiem que aquest problema s'ha d'integrar en un marc socioeconòmic més ampli que ultrapassa fins i tot les competències del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca. En efecte, a la Cerdanya ens trobem amb el fet que la població local ha de dependre anualment de l'explotació dels seus recursos naturals (boscos, pedreres...) mentre que l'entorn es va omplint cada cop més de segones residències de gent forània. L'actual sistema de contribucions urbanes permet que els impostos que paguen els pagesos més modestos siguin molt superiors als dels propietaris de xalets i apartaments. Aquesta situació, a part de fomentar l'abandonament de l'activitat agrícola en favor del sector turístic, fa que la comunitat no tregui gaire profit de la proliferació de segones residències, ja que les places a ocupar en el sector de serveis no abasten el total de població que deixa el sector primari. Un augment de la contribució urbana sobre les segones residències seria útil

per reequilibrar els diferents sectors i, alhora, suposaria uns ingressos municipals que evitarien l'explotació anual de la muntanya, la qual cosa contribuiria a una millor conservació de l'entorn i, en definitiva, a crear una oferta turística de qualitat.

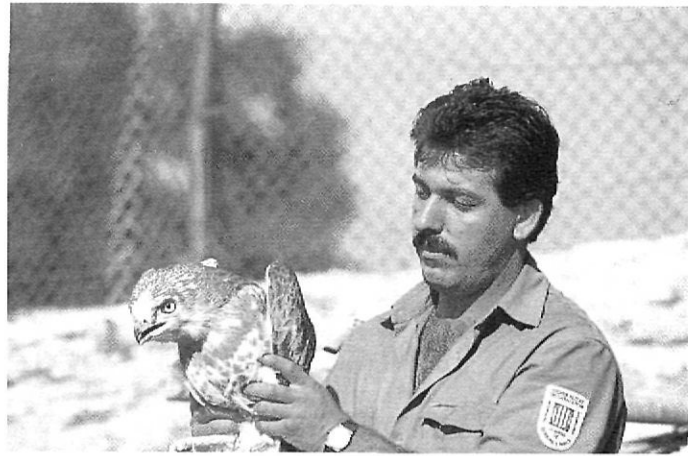
A la baga no existeixen punts d'atracció turística tan massificats com a la solana, tot i que en els últims anys hom ha comprovat un increment de visitants, sobretot en els petits refugis esparsos dins els límits del Parc Natural. Són especialment perilloses certes activitats, com ara l'excessiva collida de bolets amb mètodes poc adients i la lliure circulació de vehicles fora dels camins i de les pistes forestals. És evident que el Parc ha de recolzar la difusió dels valors naturals de l'àrea protegida, però sempre d'una forma racional, és a dir, seria completament contraproduent incentivar una massificació, que sols portaria a una paulatina degradació ambiental. És per això que són especialment interessants algunes iniciatives municipals —com la de l'Ajuntament de Grus— que pretenen racionalitzar la circulació de visitants per la muntanya lancant al trànsit motoritzat els camins secundaris i pistes forestals. Aquests accessos són força nombrosos i foren construïts exclusivament per a l'extracció de fusta, és a dir, no són vies de comunicació. La lliure circulació de vehicles per aquests camins representa un accés fàcil a les parts més delicades de l'ecosistema forestal. Iniciatives com la descrita haurien d'ésser incentivades des de l'Administració.

La planificació de l'activitat turística dins el Parc es basa en dos punts: la creació de la infraestructura necessària

Magnífic aspecte d'un bosc subalpi a la serra del Cadí.

Un guarda del Parc Natural del Cadí-Moixeró. Les limitacions pressupostàries d'aquest espai protegit són un impediment per al desenvolupament normal de les tasques que hom hi desenvolupa.

Un altre aspecte dels boscos de la бага. No es pot permetre que els municipis depenguin de les extraccions de fusta per cobrir llurs necessitats més bàsiques.

per orientar els visitants d'una forma racional (accessos als refugis, miradors i indrets d'esbarjo, tancament al trànsit motoritzat de la resta de pistes de muntanya, centres d'informació, itineraris marcats...) i l'existència d'una guarderia preparada i efectiva. Aquestes necessitats bàsiques no s'han assolit del tot a causa d'un problema que ja hem comentat: la limitació pressupostària. És per això que actualment sols existeixen dues patrulles de guardes del Parc, una a cada vessant, que evidentment no poden actuar d'una manera efectiva sobre les més de 41.000 hectàrees. A més, l'escàs nombre de personal tècnic fa que no es puguin desenvolupar tasques d'investigació que serien molt útils per a la gestió correcta dels diversos ecosistemes. Esperem, en definitiva, que en un futur, que no pot ésser gens llunyà, la Generalitat doti aquest espai protegit amb els mitjans necessaris perquè realment ho sigui.

Finalment, cal fer esment de l'existència de les pistes d'esquí alpí de la Molina i la Masella, bona part de les quals estan excloses del territori abastat pel Parc Natural. Com és sabut, aquestes instal·lacions foren construïdes ja fa molts anys. Les pistes i llurs respectives urbanitzacions, situades en ple estatge subalpí, comportaren la destrucció de moltes hectàrees de bosc i una humanització intensiva dels prats alpins i subalpins del massís de la tosa d'Alp. Cal destacar que fa tres anys sorgí un projecte d'ampliació de les pistes de la Masella vers el vessant occidental del massís, el qual fou aparentment abandonat. Iniciatives d'aquest tipus són senzillament impensables dins l'àmbit d'un Parc Natural i suposem que, si en el futur es tornessin a presentar, serien rebutjades pels ens administratius pertinents.

Ramon Martínez-Vidal és biòleg.